

Chăm sóc vườn cây ăn trái TRONG MÙA MƯA LŨ

✎ ThS. NGUYỄN VĂN LIÊM

P. Giám đốc Sở Nông nghiệp và PTNT Vĩnh Long

Vĩnh Long nằm ở trung tâm vùng đồng bằng sông Cửu Long (ĐBSCL), có địa hình thấp và chịu ảnh hưởng của nước lũ của sông Mêkông từ tháng 9 đến tháng 11 hằng năm, nên đa số diện tích vườn cây ăn trái ở đây rất dễ bị ngập úng làm ảnh hưởng đến sự sinh trưởng và phát triển của cây trồng, nhất là năm nay, tình hình mưa nhiều ở đầu mùa được dự báo sẽ có lũ về sớm và lưu lượng lũ có khả năng cao hơn những năm gần đây. Vì vậy, cần có những giải pháp chăm sóc và bảo vệ vườn cây ăn trái phù hợp.

Chăm sóc vườn cam Sành trong mùa mưa

Trong mùa mưa lũ thì hầu hết các yếu tố về môi trường đều tác động gây bất lợi cho các vườn cây ăn trái, đặc biệt là những vườn cây được nông dân xử lý ra hoa mùa nghịch trong mùa mưa thì càng chịu tác động bởi thời tiết mưa lũ nhiều hơn và tùy theo điều kiện về đất đai, loại cây trồng, tuổi cây, giai đoạn sinh trưởng mà các vườn cây ăn trái mà có thể bị ảnh hưởng và thiệt hại với mức độ khác nhau do ngập lũ. Ngoài ra, trong mùa mưa sức khỏe của cây bị ảnh hưởng của nhiều nguyên nhân như cây cần ánh sáng quang hợp để tổng hợp chất đường bột nhằm tạo ra năng lượng để nuôi cây nhưng do mưa nhiều thì lượng ánh sáng sẽ ít nên cây

cũng sẽ quang hợp ít hơn dẫn tới tình trạng thiếu năng lượng làm cho quá trình sinh trưởng, phát triển của cây bị hạn chế. Mặt khác, khi thiếu ánh sáng, mưa nhiều ẩm độ không khí cao sẽ tạo điều kiện cho nấm bệnh phát triển và tấn công gây hại. Nếu trường hợp vườn bị ngập thì sẽ xảy ra tình trạng đất bị đóng váng bề mặt do nước mưa xói mòn, hoà tan các hạt sét nhỏ và phủ kín các khoảng trống trên mặt đất hoặc do lớp phù sa từ nước lũ bồi kín mặt đất làm đất không còn thoáng khí. Đất bị ngập nước chiếm hết các khoảng trống trong đất, nên không còn đủ oxy cung cấp cho rễ hô hấp (thường xảy ra sau khi vườn bị ngập khoảng 1-2 ngày), đất bị bão hoà nước và rễ rất dễ bị hư hại, nhất là đối với hệ thống rễ mọc sâu dưới tầng đất mặt. Các nguyên nhân này làm cho rễ bị

“ngọt” và sau đó bị thối, tạo điều kiện cho các loài nấm bệnh trong đất như *Fusarium* và *Phytophthora* tấn công gây hại cho vườn cây trong và sau mùa lũ. Ngoài ra, hiện tượng ngọt rể cũng làm cho cây dễ bị sốc, tổng hợp ethylene bên trong gây ngộ độc, làm lá bị vàng và rụng, đặc biệt sau khi nước rút.

Hiện nay, Vĩnh Long có 52.530 ha đất vườn cây lâu năm, trong đó, diện tích cây ăn trái gần 45.000 ha, nhất là diện tích trồng cây có múi phát triển nhanh, đặc biệt, diện tích trồng cam sành trên đất lúa tăng nhiều nhất và cho lợi nhuận rất cao. Do đó, để chăm sóc tốt cho vườn cây ăn trái trong mùa mưa lũ và hạn chế những bất lợi vừa nêu, bà con trồng cây ăn trái cần áp dụng một số biện pháp kỹ thuật canh tác và chăm sóc sau đây:

- Khi lập vườn cây ăn trái cần phải thiết kế hệ thống đê bao cao và vững chắc, hệ thống đê bao này cần phải có đủ độ cao so với đỉnh lũ cao nhất xảy ra tại địa phương trong những năm qua và hàng năm cần gia cố những chỗ xung yếu cho chắc chắn. Nếu có điều kiện thì các nhà vườn nên liên kết lại để xây dựng một hệ thống đê bao chung nhằm tránh mất nhiều đất sản xuất và giảm chi phí thiết kế vườn cho nông dân. Đồng thời, nên trang bị sẵn phương tiện bơm tát để phòng khi mưa dầm ngay thời điểm xảy ra đỉnh lũ, không thể tháo nước mưa theo cách tự chảy được thì có thể sử dụng phương tiện bơm tát này để bơm nước ra khỏi vườn. Khi trời mưa liên tục thì cần phải đào thêm rãnh phụ giữa 2 hàng cây với độ sâu từ 30 đến 40 cm để dẫn nước mưa thoát nhanh từ liếp ra mương.

Chăm sóc vườn cam Sành trong mùa mưa

- Đối với vườn cây lâu năm, cần phải thường xuyên tỉa cành tạo tán nhất là vào đầu mùa mưa để loại bỏ bớt những chồi vượt, cành vô hiệu không thể cho trái được, cành bị sâu bệnh... nhằm tạo độ thông thoáng trong vườn và hạn chế việc tiêu hao chất dinh dưỡng, tránh lay động gốc ảnh hưởng đến rễ khi vườn cây bị ngập nước. Đầu mùa mưa, nên bón thêm vôi với liều lượng từ 300-500kg/ha nhằm cải thiện độ pH của đất, chống thoái hóa đất và hạn chế vi khuẩn và nấm bệnh trong đất phát triển. Bón vôi (bột đá vôi) vào đầu mùa mưa là một trong những biện pháp hữu hiệu ngăn chặn tiến trình suy thoái hóa đất vườn cây ăn trái, giảm ngộ độc sắt (Fe), nhôm (Al) và mangan (Mn) cho cây trồng, phục hồi cấu trúc đất làm đất thông thoáng, thấm nước tốt. Bởi vì, vôi không chỉ đơn thuần là phân bón cung cấp dưỡng chất canxi (Ca) và magiê (Mg) cho cây trồng mà còn nhiều tác dụng nữa mà phân hóa học khác không có được như: vôi ngăn chặn sự suy thoái của đất, vôi khử được tác hại của mặn, vôi ức chế sự phát triển của nấm bệnh trong đất và vôi phát huy hiệu lực của các loại phân hữu cơ, phân vô cơ. Trước khi rải vôi nên cào nhẹ mặt liếp, sau khi rải vôi xong nên tưới nhẹ để vôi được giữ trong đất, vôi có tác dụng vừa diệt mầm bệnh vừa cung cấp thêm canxi cho cây, đồng thời canxi còn giải phóng các dinh dưỡng bị keo đất giữ chặt và hoá giải được các độc tố trong đất.

- Trong mùa mưa, không nên bón nhiều phân đạm, vì phân đạm sẽ kích thích cây ra đọt non làm cây dễ bị chết khi bị ngập nước, mà nên bón nhiều phân kali sẽ giúp cây tăng được sức chống chịu, đồng thời cũng không nên bón phân hữu cơ trong mùa mưa vì trong phân hữu cơ có

nhiều vi sinh vật, chúng sẽ cạnh tranh oxy với rễ cây khi vườn bị ngập úng thì rễ cây sẽ không đủ oxy để hô hấp. Nên luôn giữ mặt nước trong mương ở mức thấp, tốt nhất là mực nước trong mương cần cách mặt liếp ổn định từ 50 đến 60 cm để nước không làm hư hại bộ rễ cây. Để tránh hiện tượng rửa trôi thì từ tháng 7 trở đi không nên làm sạch cỏ mà chỉ cắt bớt cỏ và giữ lại gốc hoặc có thể chọn loại cỏ họ hoà bản để vừa kết hợp cho đất liếp vườn được tốt vừa tận dụng cho chăn nuôi, việc để cỏ trong vườn trong mùa mưa sẽ tránh được xói mòn, đóng váng, vì cỏ có thể được xem là những bơm sinh học có thể cung cấp oxy cho rễ cây hô hấp khi vườn cây bị ngập úng và làm tắng đất sâu mau khô ráo hơn. Trong mùa mưa lũ nên hạn chế việc đi lại nhiều trong vườn nhất là khi vườn chẳng may bị ngập sẽ làm cho đất dễ bị dít chặt, ảnh hưởng đến bộ rễ cây và làm chậm khả năng phục hồi của cây sau khi nước rút.

- Sau khi mưa lũ rút nên dùng cuốc ba răng xới nhẹ mặt liếp xung quanh vùng tán cây để phá váng, giúp đất được thông thoáng, sau đó có thể bón phân trực tiếp lên mặt liếp vì khi nước rút rễ cây bắt đầu rút xuống sâu nên sẽ không bị ảnh hưởng. Có thể trộn hỗn hợp 2 phần phân DAP cộng với 1 phần phân Clorua kali, trộn đều và bón cho mỗi gốc từ 200 g - 500 g đối với cây khoảng hai năm tuổi, nếu cây lớn hơn thì có thể tăng liều lượng cao lên. Ngoài ra, vào mùa mưa, cũng nên bổ sung phân vi lượng cho vườn cây ăn trái bằng cách phun một số loại phân bón lá có chứa vi lượng, đồng thời chú ý phòng trừ các loại bệnh như bệnh loét, bệnh xì mủ gốc hoặc bệnh vàng lá thối rễ sẽ xảy ra nếu trên vườn không có hệ thống thoát nước tốt./.